

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 15. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Veronika Krūmiņa un Juris Juriss, kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 120/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Kaitējuma atlīdzināšanas likums) 4. panta pirmo daļu, ciktāl tā neparedz tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu sakarā ar nepamatotu mantas arestu kriminālprocesā personai, kurai nav tiesību uz aizstāvību un kuras mantai arests ir ticis atcelts (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 92. panta trešajam teikumam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no [datums].

2. Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4. panta pirmā daļa noteic: “Fiziskajai personai ir tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu, ja iestāties viens no šādiem apstākļiem:

1) spēkā stājies attaisnojošs tiesas spriedums, ar kuru persona atzīta par nevainīgu un attaisnota visās pret to celtajās apsūdzībās;

2) kriminālprocess pilnībā izbeigts personu rehabilitējošu apstākļu dēļ;

3) spēkā stājies tiesas spriedums, ar kuru persona attaisnota apsūdzībā par kādu no noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem tā saukta pie kriminālatbildības, ja šai personai konkrētā kriminālprocesa gaitā tika piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts procesuāls piespiedu līdzeklis un par noziedzīgu nodarījumu, par kura izdarīšanu persona notiesāta, likums neparedz brīvības atņemšanas sodu;

4) kriminālprocess izbeigts tā daļā personu rehabilitējošu apstākļu dēļ, ja šai personai attiecīgā kriminālprocesa gaitā tika piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts procesuāls piespiedu līdzeklis un kriminālprocess turpinās tā daļā par noziedzīgu nodarījumu, par kura izdarīšanu likums neparedz brīvības atņemšanas sodu;

5) attiecīgajā kriminālprocesā piemērotā ar brīvības atņemšanu saistītā procesuālā piespiedu līdzekļa ilgums pārsniedzis ar galīgo spriedumu piespriestā brīvības atņemšanas soda ilgumu;

6) ar kriminālprocesā pilnvarotas amatpersonas nolēmumu konstatēts pārkāpums procesuālās darbības norisē, kura rezultātā iznīcināts vai nesamērīgi bojāts īpašums.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd likuma normas atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts nosaka pienākumu pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, Satversmē personai ir ietvertas konkrētas pamattiesības un, otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar šīs pamattiesības. Aizskārums izpaužas kā tiesību normas tiešas vai tās piemērošanas rezultātā radītas negatīvas tiesiskas sekas attiecībā uz personas pamattiesībām (sk. *Satversmes tiesas 2024. gada 24. janvāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2023-36-03 5. punktu*).

5.1. [datums] procesa virzītājs uzsāka kriminālprocesu pēc Krimināllikuma 195. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmēm par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu lielā apmērā. Ar procesa virzītāja [datums] lēmumu Pieteikuma iesniedzējas finanšu līdzekļiem tika uzlikts arests un viņai konkrētajā kriminālprocesā piešķirts aizskartās mantas īpašnieka procesuālais statuss. [datums] procesa virzītājs pieņēma lēmumu par procesa uzsākšanu par noziedzīgi iegūtu mantu un materiālu par noziedzīgi iegūtu mantu nodošanu izlemšanai tiesai, ierosinot Pieteikuma iesniedzējas arestēto mantu atzīt par noziedzīgi iegūtu. Ar [datums] tiesas lēmumu process par noziedzīgi iegūtu mantu tika izbeigts. Savukārt ar procesa virzītāja [datums] lēmumu atcelts arests Pieteikuma iesniedzējas mantai un [datums] pieņemts lēmums izbeigt attiecīgo kriminālprocesu.

[datums] Pieteikuma iesniedzēja vērsās Ģenerālprokuratūrā ar lūgumu atlīdzināt kaitējumu par nepamatotu mantas arestu kriminālprocesā. [datums]

procesa virzītājs pieņēma lēmumu atjaunot izbeigto kriminālprocesu, tāpēc Pieteikuma iesniedzējas lūgums atlīdzināt kaitējumu tika noraidīts. Pieteikuma iesniedzēja vērsās tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, lūdzot uzlikt par pienākumu Ģenerālprokuratūrai atlīdzināt Pieteikuma iesniedzējai nodarīto kaitējumu. Ar Senāta [datums] lēmumu noraidīta Pieteikuma iesniedzējas blakus sūdzība par atteikšanos pieņemt pieteikumu, jo netika konstatēts kāds no Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4. pantā pirmajā daļā noteiktajiem atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem, kas pamatotu Pieteikuma iesniedzējas tiesības vērties tiesā, jo kriminālprocess vēl nav noslēdzies.

5.2. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja savu Satversmē ietvertu pamattiesību aizskārumu saista ar to, ka apstrīdētā norma neparedz tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu sakarā ar nepamatotu mantas arestu kriminālprocesā personai, kurai nav tiesību uz aizstāvību un kuras mantai arests ir ticis atcelts. Tomēr Senāts šajā jautājumā ir atzinis, ka saskaņā ar Krimināllikuma 195. panta trešo daļu noziedzīga nodarījuma priekšmets ir tieši naudas līdzekļi un finanšu instrumenti, par kuru aresta laiku Pieteikuma iesniedzēja vēlas saņemt atlīdzinājumu. Līdz ar to, kamēr vēl turpinās kriminālprocess, nav pamata atzīt, ka mantiskais jautājums gadījumā, kad ar tiesas lēmumu process par noziedzīgi iegūtu mantu ir izbeigts, ir atrisināts. Tas arvien vēl risināms kriminālprocesā vispārējā kārtībā, jo ir saistīts ar kriminālprocesā izmeklējamā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi. Izskatāmajā gadījumā ir pārargri vērtēt, vai tiesas lēmums pats par sevi var būt pamats atlīdzinājuma prasījumam, jo kriminālprocess vēl nav noslēdzies (sk. Senāta [datums] sprieduma lietā Nr. [..]). Ievērojot minēto, nav gūstams apstiprinājums pieteikumā norādītajam, ka apstrīdētā norma neparedz tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu Pieteikuma iesniedzējas situācijā, kad mantai arests ir ticis atcelts. No Senāta sprieduma izriet, ka konkrētajā gadījumā tiesa ir atteikusies pieņemt Pieteikuma iesniedzējas pieteikumu, jo vēl nav izpildīti visi apstrīdētajā normā noteiktie priekšnoteikumi, lai atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likumā noteiktajai kārtībai jautājums par atlīdzinājuma noteikšanu varētu tikt izskatīts. Savukārt pieteikumā norādītie apsvērumi, ka tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā personai nav

saistāmas ar galīgo nolēmumu kriminālprocesā, kā arī apstākli, ka konkrētajā kriminālprocesā Pieteikuma iesniedzējai nav piešķirts procesuālais statuss, ir tiesību normas interpretācijas jautājums, kura pārvērtēšana nav Satversmes tiesas kompetencē (sk., *piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*).

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 120/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina